

Leidraad gesprek AWBZ-cliëntenraad en Wmo-raad

Aandachtspunten en praktische tips

Inhoud

Inleiding.....	3
Waarom samenwerken?.....	4
Aan de slag	5
Cliëntenparticipatie.....	9
Verder lezen.....	10
Bijlage 1: checklist ‘Praten over goede begeleiding’	11
Bijlage 2: checklist ‘Prioriteiten bepalen’.....	12
Bijlage 3: checklist ‘Opzetten van samenwerking’.....	13

Auteurs

AVI, Suzanne Klein Schiphorst & Aartjan ter Haar

Over ‘Aandacht voor iedereen’

Het programma ‘Aandacht voor iedereen’ heeft als doel het toerusten van Wmo-raden en belangenbehartigers. Een onderdeel van het programma is het beschikbaar stellen van bruikbare hulpmiddelen voor Wmo-raden, cliëntenraden en belangenbehartigers. De Adviseurs Versterking Wmo kunnen helpen bij het gebruik van deze hulpmiddelen.

Inleiding

Een Wmo-raad wil afstemmen met een cliëntenraad, maar hoe doen ze dat? En hoe kan een cliëntenraad goed inspelen op alle komende veranderingen in de AWBZ?

Het kabinet is van plan om vanaf 2014 gemeenten stapsgewijs verantwoordelijk te maken voor AWBZ-begeleiding en persoonlijke verzorging. Deze decentralisaties betekenen dat gemeenten taken gaan uitvoeren waarvoor eerst AWBZ-instellingen verantwoordelijk waren. Om de gevolgen van de decentralisaties op te vangen, zullen cliëntenraden van zorginstellingen, Wmo-raden en andere belangenbehartigers steeds vaker moeten samenwerken.

De vele veranderingen vormen een kans voor cliëntenraden en Wmo-raden, en voor lokale en regionale gehandicaptenplatforms en belangenorganisaties. Bijvoorbeeld door gevraagd of ongevraagd met adviezen te komen. Ligt het gemeentelijk beleid nog niet vast, dan kan zo nodig invloed uitgeoefend worden. Gemeenten moeten erg veel zelf bepalen en vaak weet men nog niet wat de beste aanpak is. Goede ideeën en bruikbare voorstellen vanuit cliëntenperspectief zullen daarom eerder opgepikt worden, zeker als ze gezamenlijk worden gedragen.

In gesprek

Deze leidraad helpt cliëntenraden, Wmo-raden en andere belangenbehartigers die met elkaar in gesprek willen gaan. Waar dat gesprek precies over zal gaan, is afhankelijk van de lokale situatie.

In de leidraad worden enerzijds suggesties gedaan om de eigen prioriteiten te verkennen.

Bijvoorbeeld over het beroep dat de cliënten uit de zorginstelling straks moeten doen op de Wmo of over de verschuiving van intramurale zorg (zorg in een instelling) naar extramurale zorg (zorg thuis). Wat is goede begeleiding voor een specifieke doelgroep?

Anderzijds kunnen alle betrokkenen met de leidraad verkennen hoe ze willen samenwerken.

Wat kunnen bijvoorbeeld de Wmo-raad en de cliëntenraad aan elkaar hebben en hoe kunnen zij elkaar versterken? Hoe verhouden de verschillende wettelijke vormen van medezeggenschap zich met elkaar en hoe is dat in te passen in de beleidsbeïnvloeding in de Wmo? Willen raden en belangenbehartigers elkaar wederzijds informeren, samen knelpunten inventariseren of willen ze werken aan gezamenlijke beleidsbeïnvloeding?

Ondersteuning

Deze leidraad is geschreven voor Wmo-raden en cliëntenraden in AWBZ-zorginstellingen, en voor andere lokale en regionale platforms of belangenorganisaties. Zij kunnen zelf aan de slag met de leidraad, maar kunnen ook ondersteuning vragen van het programma Aandacht voor iedereen.

Adviseurs Versterking Wmo kunnen Wmo-raden en cliëntenraden bijvoorbeeld helpen bij het voorbereiden op het overleg met de verkennende gesprekken tussen beide raden. Zo helpen zij om een brug te slaan tussen beide raden, maar ook kunnen zij ook als onafhankelijke derde helpen om zaken concreet te maken.

Waarom samenwerken?

Samenwerken is belangrijk, zeker om invloed de Wmo uit te oefenen. Maar hoe doen we dat? Hoe gaan cliëntenraden en de Wmo-raad zich in uw gemeente tot elkaar verhouden? Wat is samenwerking eigenlijk? En wat zijn belangrijke punten om op te letten?

Samenwerking is samen iets doen. Organisaties die samenwerken bereiken meer. Mensen die samenwerken, krijgen meer voor elkaar.

Cliëntenraden van zorginstellingen krijgen door de decentralisaties en de extramuralisering van AWBZ-functies steeds meer te maken met de gemeenten, en dus met Wmo-raden. Wmo-raden worden geconfronteerd met nieuwe doelgroepen met andere ondersteuningsvragen en begeleidingsbehoeften. Wmo-raden en cliëntenraden, hebben behoefte aan de ervaringen en de inhoudelijke inbreng van andere belangenbehartigers. Om te komen tot cliënten- of burgerparticipatie in brede zin, is het zinvol om met alle lokale en regionale betrokkenen af te stemmen.

Wat is het doel?

Om goed te kunnen samenwerken is een gemeenschappelijk doel nodig. Wmo-raden en cliëntenraden zullen beiden streven naar een passende zorg en ondersteuning van mensen met beperkingen. Het gaat er om dat ze vaststellen hoe ze dat zien. Een gemeenschappelijk doel is dan bijvoorbeeld dat specifieke wensen van toekomstige Wmo-cliënten en Wmo-doelgroepen terugkomen in het gevraagd en ongevraagd advies van de Wmo-raad. Of om het gezamenlijke cliëntenperspectief in te brengen bij beleidsmakers en beslissers binnen de gemeente.

Wat is het belang?

Voor Wmo-raden

- Zorginstellingen, cliëntenraden, nieuwe doelgroepen op het netvlies krijgen.
- Specifieke doelgroepen leren kennen en weten welke specifieke begeleiding nodig is
- Inbreng krijgen voor adviezen die de Wmo-raad schrijft in het kader van de decentralisatie AWBZ en de nieuwe doelgroepen in de Wmo.

Voor cliëntenraden

- De gevolgen van het regeerakkoord goed doorgronden
- Weten wat er verandert in de medezeggenschap.
- Behoeften en zorgen voor het voetlicht van Wmo-raden brengen.
- Meedenken, meepraten over de eigen toekomst.

Aan de slag

Vaak kan een doel op verschillende manieren bereikt worden. Kies de strategie die de meeste kans van slagen heeft. Als uw cliëntenraad of Wmo-raad wil gaan samenwerken, moet u zich afvragen: Hoe gaan we dit vormgeven? Met wie gaan we samenwerken? Welke afspraken gaan we maken? Hoe regelen we die samenwerking? Wat wordt ons gemeenschappelijke doel en onze gezamenlijke agenda?

Hoe gaat u aan de slag ...

... als uw cliëntenraad het initiatief neemt?

Tips voor cliëntenraden

1. Bepaal uw visie vanuit cliëntenperspectief

Begin met het bepalen van de visie van uw eigen cliëntenraad op passende extramurale begeleiding. Beleg een werkbijeenkomst met cliënten van uw zorginstelling die nu extramurale AWBZ begeleiding krijgen. Nodig eventueel ook de andere raden binnen uw instelling uit. Bespreek samen wat ieder gelukkig maakt. Benoem zoveel mogelijk aspecten van goede extramurale begeleiding. Belangrijke vragen zijn bijvoorbeeld: wie zijn we? Om welke cliënten gaat het bij ons? Wat zijn onze wensen voor bijvoorbeeld dagbesteding? Wat willen we bereiken? Vat dit samen tot een gedeelde visie of kernboodschap waarin het cliëntenperspectief centraal staat.

2. Formuleer succescriteria per cliëntgroep

Beschrijf per cliëntgroep wat u onder passende zorg verstaat: formuleer succescriteria of kwaliteitscriteria. Organiseer met uw cliëntenraad een vervolgbijeenkomst om een verdiepingsslag te maken op basis van de gedeelde visie. Formuleer tijdens een brainstormsessie succescriteria of kwaliteitscriteria voor de extramurale begeleiding die deze cliëntgroep nu krijgt.

De overgang van zorginstelling naar gemeente biedt nieuwe kansen, probeer die kansen te gebruiken om nieuwe, nog beter passende vormen van begeleiding te bedenken. Voorkom dat de deelnemers aan de brainstormsessie in hun denken vast blijven zitten aan het huidige aanbod van de zorginstelling. Ga bijvoorbeeld uit van de casus dat er in de eigen wijk, door een nog onbekende aanbieder, begeleiding aangeboden zal worden. Waar moet deze begeleiding dan aan voldoen? Waar moet de aanbieder aan voldoen? Wanneer zou je voor dit aanbod kiezen? Hoe zou jij het voor jezelf of voor cliënten geregeld willen zien?

- In de checklist voor het gesprek over goede begeleiding in deze leidraad staan voorbeelden van succescriteria en kwaliteitscriteria.

3. Benoem specifieke gespreksthema's

Benoem de thema's waarover uw cliëntenraad input wil leveren aan de Wmo-raad. Organiseer met uw cliëntenraad een bijeenkomst waarin u tijdens een brainstormsessie kijkt welke prioriteiten er zijn. Stel zo vast over welke thema's de cliëntenraad wil meepraten, adviseren en meedenken met gemeente en met de Wmo-raden uit de regio. Stel u niet te bescheiden op: u hebt belangrijke informatie voor Wmo-raad en gemeente.

- De vragenlijst 'prioriteiten bepalen' in deze leidraad geeft voorbeelden van mogelijke thema's en agendapunten.

4. Breng uw netwerk in kaart

Organiseer een werkbijeenkomst voor de Wmo-raden uit uw regio. Zorginstellingen hebben met meerdere gemeenten te maken aangezien hun extramurale cliënten woonachtig zijn in verschillende gemeenten. De medezeggenschap wordt straks voor deze cliënten georganiseerd via de Wmo in de eigen gemeente. Daarom is het nodig dat u weet welke Wmo-raden in uw regio actief zijn en dat zij bekend zijn met uw cliëntenraad.

5. Maak gespreksthema's en succescriteria kenbaar

Bepaal samen wat uw gemeenschappelijke agenda wordt. Samenwerkende raden kunnen alleen effectief invloed uitoefenen, als ze weten wat ze samen willen bereiken en welke onderwerpen ze aan de orde willen stellen. Daarom is het belangrijk dat de Wmo-raad van uw cliëntenraad hoort wat zij belangrijk vindt en waarover de raad wil meepraten. De werkbijeenkomst begint met een eerste kennismaking. Wat zijn de achtergronden en mogelijkheden van Wmo-raden en cliëntenraad? Hoe zien zij hun achterban? Wat is voor ieder het beoogde doel van de bijeenkomst? Daarna wisselen cliëntenraad en Wmo-raden van gedachten over de toekomst van extramurale begeleiding binnen de Wmo. Dit doen ze aan de hand van de geformuleerde visie, de kwaliteitscriteria en de gespreksthema's die de cliëntenraad heeft voorbereid, maar ook aan de hand van de vragen die leven bij de Wmo-raden.

- Wmo-raden en cliëntenraden hebben niet dezelfde juridische status. Ze weerspiegelen ook een andere achterban. Belangrijk is daarom voldoende aandacht te hebben voor eventuele cultuurverschillen. Beide raden zijn weliswaar adviesraden, maar Wmo-raadsleden zijn geen belangenbehartigers voor een specifieke doelgroep, terwijl leden van een cliëntenraad zich wel zo kunnen zien.

6. Kies een samenwerkingsvorm

Er moet samengewerkt worden. Naar aanleiding van de eerste contacten, de werkbijeenkomst en de uitgewisselde informatie, bespreken cliëntenraad en Wmo-raad op welke manier zij samen of apart het cliëntenperspectief kunnen inbrengen bij beleidsmakers en beslissers binnen de gemeenten. Zij spreken bijvoorbeeld af op welke manier en met welke inzet Wmo-raad en cliëntenraad overleggen, als de Wmo-raad gevraagd wordt om een advies. Of als de Wmo-raad ongevraagd een advies wil indienen.

- De checklist 'opzetten van samenwerking' in deze leidraad laat zien waarover Wmo-raad en cliëntenraden afspraken moeten maken.

... als uw Wmo-raad het initiatief neemt?

Tips voor Wmo-raden

1. Benoem specifieke gespreksthema's

Benoem de thema's waarop uw Wmo-raad uitwisseling en inspraak wil organiseren. Voor u contact legt met een cliëntenraad is het goed om eerst na te gaan welke dossiers er op de gemeentelijke beleidsagenda staan, wat de planning is en welke ambtenaren bezig zijn met het opstellen van bepaald beleid. Het besluitvormingstraject van uw Wmo-raad moet immers aansluiten bij het besluitvormingstraject van de gemeente.

Probeer daarom als het kan samen met de ambtenaren die de decentralisaties voorbereiden de thema's te benoemen waarop inspraak, advies of de mening gevraagd wordt van cliëntenraden van zorginstellingen en van belangenbehartigers die lokaal actief zijn. Zo wordt de decentralisatie een gezamenlijke missie en is de betrokkenheid groot.

Maar uw Wmo-raad kan ook zelf een lijst met thema's opstellen waarover u met de cliëntenraden in gesprek wilt gaan. Begin bijvoorbeeld met een verkennende ronde om te horen hoe de cliëntenraden tegenover de decentralisaties en laat hen vertellen over alle stappen die daarin genomen moeten worden. Of sla deze verkenning over en benoem meteen een aantal specifieke inhoudelijke gespreksthema's. Maar de insteek blijft dat uw raad de cliëntgroepen en de ondersteuning die straks overkomt naar de Wmo beter wil leren kennen.

- De vragenlijst 'prioriteiten bepalen' in deze leidraad geeft voorbeelden van mogelijke thema's en agendapunten.

2. Breng uw netwerk in kaart

Bepaal welke samenwerkingspartners het beste passen bij de belangen van uw Wmo-raad. Er is in elke gemeente één Wmo-raad, maar er zijn meerdere cliëntenraden waarmee samen gewerkt kan worden.

Naar aanleiding van de thema's die benoemd zijn in de eerste stap, brengt u uw netwerk in kaart. Onderzoek welke zorginstellingen en cliëntenraden, gehandicaptenorganisaties, platforms en belangenbehartigers, en burgerinitiatieven op gebied van zorg actief zijn in uw gemeente en in de regio. Wie zijn betrokken bij het thema en wie kan uitgenodigd worden voor een gedachtenwisseling? Uw netwerk bestaat uit de contacten die de Wmo-raad en de beleidsambtenaren nu al onderhoudt, maar ook uit nieuwe, innovatieve bronnen en contacten die gelegd kunnen worden.

3. Organiseer het overleg

Bedenk wat voor u als Wmo-raad de meest effectieve manier is tot een gedachtenwisseling met de betrokken cliëntenraden te komen. Als bekend is op welke thema's uw Wmo-raad gevoed wil worden én uw netwerk is inzichtelijk, kunt kijken hoe u een of meerdere werkbijeenkomsten gaat organiseren.

Uw Wmo-raad zoekt per gespreksthema een passende werkvorm, de meest geschikte locatie en de juiste partijen voor de gedachtenwisseling. De Wmo-raad zorgt voor het verslag van de werkbijeenkomsten.

4. Onderzoek wat gemeenschappelijk is

Bepaal samen wat uw gemeenschappelijke agenda wordt. Samenwerkende raden kunnen alleen effectief invloed uitoefenen, als ze weten wat ze samen willen bereiken en welke onderwerpen ze aan de orde willen stellen. Daarom is het belangrijk dat uw Wmo-raad van de cliëntenraden hoort wat zij belangrijk vinden en waarover zij willen meepraten. Samen onderzoekt u de kansen, valkuilen en leads die uit de gedachtewisseling kunnen voortkomen.

De werkbijeenkomst begint met een eerste kennismaking. Wat zijn de achtergronden en mogelijkheden van Wmo-raden en cliëntenraad? Hoe zien zij hun achterban? Wat is voor ieder het beoogde doel van de bijeenkomst? Daarna wisselen cliëntenraad en Wmo-raden van gedachten over de toekomst van extramurale begeleiding binnen de Wmo. Dit doen ze aan de hand van de gespreksthema's die de Wmo-raad heeft voorbereid, maar ook aan de hand van wensen en vragen die leven bij de cliëntenraden.

- Wmo-raden en cliëntenraden hebben niet dezelfde juridische status. Ze weerspiegelen ook een andere achterban. Belangrijk is daarom voldoende aandacht te hebben voor eventuele cultuurverschillen. Beide raden zijn weliswaar adviesraden, maar Wmo-raadsleden zijn geen belangenbehartigers voor een specifieke doelgroep, terwijl leden van een cliëntenraad zich wel zo kunnen zien..

5. Kies een samenwerkingsvorm

Bepaal welke samenwerkingsvorm voor de langere termijn het meest werkzaam lijkt. Naar aanleiding van de eerste contacten, de werkbijeenkomst en de uitgewisselde informatie, bespreken de Wmo-raad en de cliëntenraden op welke manier en met welke inzet men blijft uitwisselen en hoe men afspraken maakt, bijvoorbeeld als de Wmo-raad gevraagd wordt om een advies. Maar ook als de Wmo-raad signalen, kansen, vernieuwingen op het netvlies wil krijgen of ongevraagd een advies wil indienen. Burger- en cliëntenparticipatie kunnen nieuwe vormen krijgen, verdergaand dan afstemming tussen Wmo-raad en cliëntenraad.

- De checklist 'opzetten van samenwerking' in deze leidraad laat zien waarover Wmo-raad en cliëntenraden afspraken moeten maken.

Cliëntenparticipatie

Hoe verhouden de verschillende wettelijke vormen van medezeggenschap zich met elkaar en hoe is dat in te passen in de beleidsbeïnvloeding in de Wmo?

De participatie van cliënten in zorginstellingen is geregeld in de Wet Medezeggenschap Cliënten Zorginstellingen (WMCZ). In de Wmo staat dat de gemeente burgers - en speciaal cliënten - moet betrekken bij beleidsvoorbereiding. Als cliënten hun zorg en ondersteuning via de Wmo krijgen en niet meer van een zorginstelling, verandert hun medezeggenschap. Cliëntenraad en Wmo-raad zullen op die nieuwe rollen moeten inspelen.

Cliëntenraad en medezeggenschap

Cliënten die extramurale begeleiding nodig hebben, krijgen hiervoor een indicatie via het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ). De medezeggenschap voor deze cliënten wordt geregeld in cliëntenraden die op instellingsniveau advies geven. De thema's en onderdelen waar de cliëntenraad adviesrecht op heeft, zijn vastgelegd in de Wet Medezeggenschap Cliënten Zorginstellingen (WMCZ). De adviezen van cliëntenraden gaan over de manier waarop de zorginstelling zorg en ondersteuning regelt. Er zijn aparte cliëntenraden voor verschillende onderdelen van de organisatie, bijvoorbeeld voor de verschillende typen zorg en ondersteuning. Zo kan er een cliëntenraad dagbesteding zijn, een cliëntenraad ambulante begeleiding en een overkoepelende cliënten- of vertegenwoordigersraad. Als een zorgaanbieder meerdere locaties heeft, kan er per locatie een cliëntenraad zijn. Soms heet een cliëntenraden anders, bijvoorbeeld 'bewonersoverleg'. In cliëntenraden zitten de cliënten zelf, maar soms ook ouders of verwanten. De zorgaanbieder is verplicht om cliëntenraden in te stellen.

Wmo-raad en medezeggenschap

Straks vallen cliënten met een indicatie voor extramurale begeleiding onder de Wmo in hun eigen gemeente. De medezeggenschap is dan georganiseerd in de vorm van een Wmo-raad. De Wmo-raad geeft gevraagd en ongevraagd advies aan het college van Burgemeester en Wethouders. Een advies van de Wmo-raad is niet bindend. Het installeren van een Wmo-raad is niet verplicht. In Noord-Holland bijvoorbeeld, komt het steeds vaker voor dat er gekozen wordt voor een brede participatieraad als enig inspraakorgaan. In de participatieraad wordt over de Wmo gesproken maar ook over Wmo-gerelateerde thema's, zoals werk en inkomen. Een Wmo-raad vertegenwoordigt alle burgers van de gemeente. Niet alleen de burgers die extramurale begeleiding krijgen of alleen de cliënten van een bepaald type zorg of van een bepaalde instelling.

Verder lezen

Gemengd zwemmen. De stem van cliënten Wwb in gecombineerde raden (CliPPer 8). Uitgave van Stichting CliP (2010).

Samenwerken rond Wsw en Wwnv. Handreiking voor Wsw-raden (1). Uitgave van VCP in het kader van het project OCA (2011).

Hulpmiddelen bij samenwerking. Handreiking voor Wsw-raden (3). Uitgave van VCP in het kader van het project OCA (2011).

Samen sterk. Stroomlijning medezeggenschap in het sociale domein. Landelijke handreiking voor WWB-raden en Wmo-raden. Uitgave van Landelijke Cliëntenraad en Koepel Wmo-raden (2013).

Bijlage 1: checklist 'Praten over goede begeleiding'

Deze checklist helpt bij vaststellen wat goede begeleiding is voor een specifieke doelgroep.

De decentralisatie AWBZ betekent dat gemeenten te maken krijgen met nieuwe doelgroepen met hun eigen begeleidingsbehoefte.

Op basis van onderstaande aandachtspunten kunnen een Wmo-raad en een cliëntenraad samen vaststellen voor welke aspecten van begeleiding zij succescriteria of kwaliteitscriteria willen opstellen.

Aandachtspunten

- Communicatie met de betrokken doelgroep
- Gebouw
- Bereikbaarheid
- Brede toegankelijkheid (ook voor mensen met een visuele, auditieve of verstandelijke beperking)
- Inrichting / indeling locatie
- Materiaal, voorzieningen, werkmateriaal, methodieken
- Personeel
- Inzet van vrijwilligers en stagiairs
- Doel van begeleiding / dagbesteding
- Groepsdynamiek
- Groepsgrootte
- Aanwezigheid van een cliëntenraad / medezeggenschapsorgaan
- Ontschotting (bijv. gezamenlijke begeleiding voor verschillende doelgroepen)
- Variatie in het aanbod van activiteiten / ondersteuning
- Maatwerk / keuzevrijheid in het aanbod van activiteiten
- Financiële drempels om begeleiding te krijgen / aan dagbesteding deel te kunnen nemen
- Zelfregie en maatschappelijke participatie

In het gesprek stellen de raden samen vast hoe de kwaliteitscriteria in de praktijk gemeten worden. Bijvoorbeeld: 'Het gebouw moet een ringleiding hebben en toegankelijk zijn voor rolstoelen'.

Bijlage 2: checklist 'Prioriteiten bepalen'

Deze checklist helpt bij het bepalen van de gezamenlijke gespreksonderwerpen van een Wmo-raad en een cliëntenraad.

Alleen als u weet wat u wilt, kunt u goed met andere adviesraden en cliëntenraden overleggen. U moet weten waar u heen wilt: met welke onderwerpen wilt u en kunt u iets doen.

Op basis van onderstaande aandachtspunten kunnen een Wmo-raad en een cliëntenraad samen bepalen welke thema's ze aan de orde willen stellen in hun gesprekken en welke thema's ze met de gemeente willen bespreken.

Aandachtspunten

- Is er nog begeleiding / dagbesteding / persoonlijke verzorging / vervoer per 2014 / 2015?
- Hoe komt de gemeente tot het 'aanbod' van passende begeleiding? Hoe laat zij zich informeren / inspireren? Inbreng van cliënten organiseren!
- Palet aan begeleidingsmogelijkheden
- Vervoer: van en naar begeleiding / dagbesteding)
- De beste oplossing / plek voor de cliënt => keuzevrijheid
- Mate van ontschotting in aanbod van begeleiding / dagbesteding / vervoer
- Toegankelijkheid van locaties, voorzieningen, materialen, methoden, informatievoorziening
- Samenwerking met de 1e lijns zorg
- Wmo-loket; plek in de wijk, bereikbaarheid, openingstijden
- Wmo-consulenten; profiel, aanpak, vraagverheldering, indicaties
- Expertise binnen de gemeente / de Wmo m.b.t. leven met beperkingen
- Klachten, beroep, bezwaar in de Wmo
- Visie op de Kanteling
- Het Keukentafelgesprek: vorm, vastlegging, status
- PGB: ja of nee?
- Eigen bijdragen
- Benutten van bestaande expertgroepen
- Kwaliteitscriteria
- Inkoopcriteria
- Omgaan met onzichtbare groepen en zorgmijders
- Burgercommunicatie
- Regionalisatie
- Mantelzorgerbeleid
- Opleidingsniveau personeel dat begeleiding uitvoert
- Inspraak / medezeggenschap georganiseerd bij de aanbieder van begeleiding / dagbesteding / vervoer
- Evaluatie en monitoring

Bijlage 3: checklist 'Opzetten van samenwerking'

Deze checklist helpt bij het maken van afspraken over samenwerking en/of bij het opzetten van een netwerk.

Maak samen afspraken over:

Doel scherp krijgen

- Wat wilt u samen bereiken?
- Wat is de aanleiding voor het opzetten van samenwerking? Als u de aanleiding weet, kunt u makkelijker het doel bepalen.

Waar gaat de samenwerking of het netwerk voor zorgen?

- Welke onderwerpen wilt u samen oppakken? Denk aan:
  - belangenbehartiging: wat kan (beter) samen gedaan worden, waarom en hoe?
  - zorgen voor informatie: over welke onderwerpen wilt u meer weten en hoe wilt u de informatie krijgen en verspreiden?
  - advies nodig: waarover en hoe?
  - deskundigheidsbevordering: wat wilt u samen leren en hoe wilt u van elkaar leren?

Met wie gaat u samenwerken?

- Met wie gaat u samenwerken? Verzamel op een lijst alle organisaties uit de omgeving voor wie het onderwerp werk belangrijk is. Met welke organisaties wilt en kunt u samenwerken?

Is ondersteuning nodig?

- Welke rol speelt de ondersteuner van de Wmo-raad?
- Welke rol speelt de ondersteuner van de cliëntenraad?
- Op welke manier moet ondersteuning gegeven worden?
- Waarvoor is ondersteuning nodig? Voor deskundigheid en/of voor begeleiding?
- Wie zorgt voor de ondersteuning?
- Zijn er financiële middelen voor de ondersteuning?

Praktisch: welke afspraken wilt u met elkaar maken?

- Wie worden contactpersonen voor cliëntenraad en Wmo-raad?
- Hoe gaat u afstemmen, informatie uitwisselen en adviezen opstellen? Bijvoorbeeld telefonisch, per e-mail of door te overleggen?
- Gaat de samenwerking verder dan gezamenlijk adviezen schrijven? Bijvoorbeeld samen inspreken op een gemeenteraadsvergadering? Of gezamenlijk een persbericht uitbrengen?
- Hoe gaat u overleggen? Overleggen in de vorm van een vergadering met besluiten of anders? Hoe vaak gaat u overleggen?
- Hoeveel tijd en hoe vaak kan een cliëntenraad of een afvaardiging van een cliëntenraad besteden aan Wmo-zaken?
- Kiest u voor een overlegstructuur met een bestuur (voorzitter, secretaris) of kiest u een andere vorm?
- Wat zijn de taken en verantwoordelijkheden van het bestuur? Wie zit het overleg voor? Wie bepaalt de agenda? Wanneer telt een besluit? Wordt er een verslag gemaakt? Door wie? Wie vertegenwoordigt het overleg naar buiten?

- Lidmaatschap: welke raden doen mee? Hoe regelt u aanmelden en opzeggen?
- Hoe gaat het met de communicatie en de PR? Hoe maakt u de samenwerking bekend?
- Legt u de afspraken vast in een (eenvoudig) huishoudelijk reglement?

Programma Aandacht voor iedereen

De leidraad voor het gesprek tussen AWBZ-cliëntenraad en Wmo-raad is een uitgave van programma Aandacht voor iedereen.

Het programma Aandacht voor iedereen is opgezet om Wmo-raden en belangenbehartigers te informeren over de transitie van de AWBZ-begeleiding en hun rol daarbij. De adviezen en ondersteuning van het programma zijn een belangrijk instrument bij het versterken van de Wmo-raden en belangenbehartigers. Een onderdeel van het programma is het beschikbaar stellen van bruikbare hulpmiddelen voor Wmo-raden, cliëntenraden en belangenbehartigers.

Het programma wordt gefinancierd door het ministerie van VWS. De bij het programma betrokken landelijke organisaties zijn: CG-Raad, CSO, Koepel Wmo-raden, LPGGz, Mezzo, NPCF, Oogvereniging, Per Saldo, Platform VG, VCP en Zorgbelang Nederland. Aandacht voor iedereen werkt nauw samen met het Transitiebureau van VNG en VWS.

Voor meer informatie over Aandacht voor iedereen en over de activiteiten en de ondersteuningsmogelijkheden die het programma kan bieden, kunt u contact opnemen met het programmasecretariaat:

Programma Aandacht voor iedereen
Postbus 1038
3500 BA Utrecht
T 030 291 6622
secretariaattransitie1@cg-raad.nl